

Prorok - všeobecná charakteristika

written by Drahoslav Vajda | 21. novembra 2024

Predslov

Ľudia od nepamäti túžili poznať budúcnosť a to, čo ich čaká. Nielen jednotlivci, ale aj celé národy. Boh v celej histórii povoláva niektorých ľudí, skrze ktorých oznamuje aj budúce veci. Cyklus článkov „Proroci a proroctvá“ je venovaný Božím služobníkom prorokom – starozákonným i novozákonným –, ktorí sprostredkovávajú Božie slovo a jeho vôľu ľuďom a ich proroctvám (posolstvám), ktoré oznamujú.

Všeobecne o prorokoch

Povedané jednoducho: **Prorok** je človek, prostredníctvom ktorého Boh hovorí k ľuďom. Prorok *prorokuje*, či oznamuje *posolstvo*, ktoré mu uložil Boh. Proroka z človeka môže urobiť len Hospodin (2. Mojžišova 3:1-4:17, hlavne verš 16; Izaiáš 6; Jeremiáš 1:4-19; Ezechiel 1-3; Ozeáš 1:2; Ámos7:14-17 ; Jonáš 1:1). Len falošný prorok si osvojuje prorocký úrad z vlastnej vôle (Jeremiáš 14:14, 23:21). Hospodin svoje tajomstva a svoju radu zjavoval skrze svojich prorokov (Jeremiáš 23:22; Ámos3:7), ľudí, ktorých si k tomuto účelu vyvolil a povolal.

Prorok prichádzal k ľuďom ako ten, kto bol povolaný k tomu, aby stál pred Hospodinom (1. Kráľovská 17:1; 18:1). Jeho služba má to dve stránky: **1.** Sprostredkováva Božie slovo a jeho vôľu ľuďom a **2.** Prednáša Bohu prosby ľudí a modlí (prihovára) sa za nich. V histórii viacerí proroci stáli pred kráľmi a vládcami, a tak zohrali dôležitú úlohu v živote kráľovstva a celého národa.

Boží proroci

Takmer každý Boží prorok vedel o chvíli svojho od Boha priameho povolania za proroka (2. Mojžišova 3:1-4:18; 1. Samuelova 3:1-15, 19-21; Izaiáš 6 a ďalší). Pomazanie Svätým Duchom je súčasťou povolania do prorockej služby (napr. Zachariáš 7:12 a 1. Petrov 1:10-11).

Proroci, hlavne tí starozákonní, majú nasledovné pomenovanie¹⁾

V pomenovaní proroka nachádzame zakomponovaný aj rozsah činnosti (agendu) jeho úradu a úradu proroka všeobecne.

1) Proroci sú „hovorcovia“, sú „Božími ústami“ (Jeremiáš 15:19). Ich vzťah k Bohu je podobný, akým bol vzťah Árona k Mojžišovi: „Áron, tvoj brat, bude tvojím prorokom“ (2. Mojžišova 7:1-2) „a bude tak, že on ti bude ústami a ty mu budeš Bohom“ (4:15-16).

Je to Svätý Duch, ktorý „nesie“ (pudí) prorokov (2. Petrov 1:21), vkladá im do úst svoje slová (5. Mojžišova 18:18; Jeremiáš 1:9), „hovoriť skrze nich“ (2. Samuelova 23:2). Ich jazyk je potom ako „pero hbitého pisára“ (Žalm 45:2) a ich posolstvá sú „reči Božie“ (1. Petrov 4:11). Preto v Biblii čítame: „Tak hovorí Hospodin!“

2) Proroci sú „vidiaci“. Svoje proroctvá najprv videli a až potom ich mohli oznamovať (1. Kronická 29:29 Izaiáš 30:10). Preto sú tieto proroctvá nazvané *videním*, hoci nie sú výhradne sprevádzané víziami (napr. Izaiáš 1:1). Formy prorockých videní sú rozličné:

a) Vnem prostredníctvom *vonkajšieho* zmyslu, pričom prorok zostáva v tele – nie je to „vytrženie ducha“ (Zjavenie 1:10). Vidí a počuje prostredníctvom svojich fyzických zmyslov (4. Mojžišova 12:8):

Mojžiš pri horiacom kry vidí a počuje (2. Mojžišova 3. kapitola);

Samuel počuje, ale nevidí (1. Samuelova 3);

Daniel vidí, ale nepočuje (Daniel 5:25);

Abrahám vidí i počuje (1. Mojžišova 18).

b) Vnem prostredníctvom *vnútorného* zmyslu. Prorok je v stave „vytrženia ducha“ (Zjavenie 1:10). Navonok má oči zavreté, do vnútra však otvorené (4. Mojžišova 24:3, 15). „Vidí“ a „počuje“ vnútorne. Týmto vnútorným „videním“ prijíma zjavenie obrazu („víziou“), ku ktorému je však často potrebné slovné objasnenie (Ámos 7:7-9. 8:2; Zachariáš 1:8-9, 4:4-7; Daniel 7 kapitola, 8:15-16), ktorého sa mu dostáva „vnútorným“ počutím.

c) Vnem prostredníctvom *zintenzívnenia prirodzeného duševného života*. V tomto prípade Boh zintenzívňuje **sný** a robí z nich prostredníkov svojho posolstva (napríklad v prípade faraóna, Nabuchodonozora, Jozefa), alebo vystupňuje **mozgovú činnosť** a pozdvihne reč do nadšeného tónu a výšky, ak to bolo napríklad v prípade Anny (1. Samuelova 2), Márie (Lukáš 1:46) a Zachariáša (Lukáš 1:67).

3) Proroci sú „strážni“. „Postavím sa na svoju stráž, stanem si na hradbu a budem vyzerieť, aby som videl, čo mi bude hovoriť, a čo odpoviem na svoje karhanie. A Hospodin mi odpovedal a riekol...“ (Habakuk 2:1-2; tiež Izaiáš 21:8). Z vysokých miest (pozorovateľní) sa dívajú na *prítomnosť*. „A postavil som nad vami pozorujúcich strážnych...“ (Jeremiáš 6:17). Ako historickí ľudia hovoria historickým ľuďom – hovoria k svojim súčasníkom z postavenia v tom istom čase, ako sú oni. Preto ľud súčasne varujú i napomínajú: „Synu človeka, dal som ťa za strážcu domu Izraelovmu, aby si počujúc slovo z mojich úst napomenul ich odo mňa“ (Ezechiel 3:17). Sú svedomím všetkých, a ako takí aj ich strážni a pastieri (Zachariáš 10:2-3, 11:3, 16-17; Ezechiel 34:2).

Ako strážni v prítomnom čase vidia tiež do budúcnosti a vidia súd a jeho naplnenie (Izauáš 21:5-12). „*Počuj! Hlas tvojich strážnych! Pozdvihli svoj hlas, radostne prespevujú všetci spolu, lebo uvidia, zoka-voko, keď sa Hospodin navráti na Sion*“ (Izaiáš 52:8, 62:6-7). Ako celok sú ľudu prorokmi, jeho svedomím, jeho očami, ušami a dozorcami či kontrolórm.

4) Prorok je „Boží muž“ (1. Kráľov 13:1). Proroci sú zasvätenými osobnosťami Bohu ako „svätí muži“ (2. Petrov 1:21). Neposvätení proroci^{A)} sú výnimkou a nikdy nebývajú trvalými Božími služobníkmi. Boh žiada nielen ústa proroka, ale aj jeho srdce. Hospodin povedal: „*V tých, ktorí pristupujú ku mne, budem posvätený, a pred tvárou všetkého ľudu budem oslávený*“ (3. Mojžišova 10.3; Izaiáš 52:11).

Toto pomenovanie vychádza z toho, ako proroka videl ľud. Prvýkrát sa toto pomenovanie objavuje v súvislosti s Mojžišom (5- Mojžišova 33:1) a používalo sa až do konca kráľovstva (napríklad 1. Samuelova 2:27; 1. Kráľov 13 atď.). Zo slov Sunemanky je možné usudzovať, že pomenovanie „Boží muž“ malo vyjadrovať rozdiel v postavení a charaktere proroka a ostatných ľudí: „*A riekla svojmu mužovi: Hľa, prosím, viem, že je to muž Boží, svätý, ktorý to ustavične chodíva popri nás*“ (2. Kráľov 4:9). Jej slová sa vzťahujú na proroka Elizea.

5) Proroci sú pomenovaní aj ako „*jeho, tvoj alebo môj služobník*“. Zdá sa, že ľudia neoslovoval prorokov „Boží služobník“, ale Boh prorokov často oslovoval slovami „môj služobník“ a v dôsledku toho sa používali aj ďalšie pomenovania ako „jeho“ a „tvoj služobník“ (napr. 2. Kráľov 17:13, 23, 21:10, 24:2; Ezdráš 9:11; Jeremiáš 7:25), čo vyjadrovalo vzťah proroka k Bohu. Ako prvý, obdržal tento titul Mojžiš (Józua 1:1).

V závere tohto oddielu môžeme povedať, že:

Každý prorok je svojráznou osobnosťou. Je nositeľom „pečate svojej doby“ ako *človek*, rovnako tak, ako je nositeľom „pečate Boha (Jahveho)“ ako *prorok*.

Každý z prorokov je svojim spôsobom Božími „ústami“, aj keď – povedané hudobnou rečou – tóny, ktoré mu vychádzajú z úst, sú tu vyššie (Izaiáš 40-65), tu hlbšie (Izaiáš 13-23). Rozličná je i farba a sila jednotlivých hlasov, ale ako zbor vytvárajú jednu nádhernú harmóniu jej jediného a jedinečného Skladateľa²⁾.

Tak „*za dávna mnoho ráz a mnohým spôsobom hovorieval Boh otcom v prorokoch...*“ (Židom 1:1). Základný účel poslania a poslania prorokov však bol vždy ten istý: Milujúca Božia svätosť a jej skonkretizovanie v tomto svete súdom a milosťou.

Falošní proroci

Povedľa skutočných Božích prorokov boli v Izraeli aj falošní proroci. Aj falošní proroci sa odvolávali na Hospodina. Ako ich rozpoznať? Príkladom sú proroci opísaní v 1. Kronickej 22 (Micheáš varoval

pred porážkou, ale Siddekiáš sľuboval veľké víťazstvo). V Jeremiášovi 28 stoja vedľa seba Jeremiáš, ktorí na sebe nosí jarmo symbolizujúce porobu a Chananiáš, syn Azúrov, ktorý mu jarmo sníme a poláme na znak oslobodenia. Ktorý z nich bol pravým Božím prorokom?

A nasledovný prípad: V situácii, keď starý prorok z Bétela volal späť Božieho muža (1. Kronická 13:18-22), bolo by možné rozpoznať, kedy hovorí pravdu a kedy klame? Otázka rozpoznania pravých a falošných prorokov je praktická a má veľmi dôležitý duchovný význam. V Starom zákone máme miesta, ktoré výslovne hovoria o falošných prorokoch:

Takým je 5. Mojžišova 13:1 a 18:20-22. Kapitola 18 predkladá negatívny test: **čo sa nesplnilo, nepovedal Hospodin**. Tu sa nehovorí, že hlavným znakom pravého proroctva je jeho splnenie. Podľa 5. Mojžišovej testom falošnosti proroka nie je to čo sa splnilo, ale to, čo prorok vyhlasoval za slovo Hospodinovo a sa nesplnilo. To, čo vyriekne Hospodin sa vždy naplní, ale niekedy sa naplnia i slová falošných prorokov, aby Boh vyskúšal svoj ľud.

V kapitole 13 a veršoch 1-5 sa píše, že: *„Keby povstal v tvojom strede prorok alebo niekto taký, komu by sa sníval sen, a dal by ti nejaké znamenie alebo nejaký zázrak, a keby aj prišlo znamenie alebo zázrak, o ktorom by ti hovoril, a povedal by: Podíme za inými bohmi, ktorých si neznal, a slúžme im! Neposlúchneš na slová toho proroka alebo na slová toho, komu by sa sníval nejaký taký sen, lebo Hospodin, váš Boh, vás to skúša, aby zvedel, či milujete Hospodina, svojho Boha, celým svojím srdcom a celou svojou dušou. Hospodina, svojho Boha, budete nasledovať a jeho sa budete báť, jeho prikázania budete ostrihať a na jeho hlas budete počúvať; jemu budete slúžiť a jeho sa budete verne pridržať. A ten prorok alebo ten, komu by sa sníval taký sen, zomrie, pretože hovoril to, čím by vás odvrátil od Hospodina, vášho Boha, ktorý vás vyviedol z Egyptskej zeme“*. Takto je to uvedené v celej tejto kapitole: Kto sa snaží odvieť ľud od Hospodina, ak keby sa naplnili sny alebo iné znamenia, je falošný prorok a musí zomrieť, aj keby to bol rodný brat. Falošný prorok odvracia ľudí od Hospodina.

Čo sa týka 5. Mojžišova 13 a odpovede na otázku, kto je falošný prorok, ide o test vzhľadom na Božie zjavenie uvedené v 2. Mojžišovej. Falošný prorok hovorí ľuďom: **„Podíme za inými bohmi, ktorých si neznal, a slúžme im!“** (5. Mojžišova 13:2 a ďalej) Takýto prorok ich vlastne zvädza k odpadnutiu od Hospodina, ktorý ich vyviedol z egyptskej krajiny (verše 5 a 10).

V 2. Mojžišovej zapísaným Božím zjavením je stanovená norma, podľa ktorej môžeme posúdiť všetko ďalšie učenie a zjavenie starozákonnej doby. Proroci mohli tvrdiť, že hovoria v mene Hospodinovom, ale pokiaľ sú v rozpore so zjavením, ktoré prišlo skrze Mojžiša (povieme: pokiaľ nie sú pod autoritou Mojžiša), jedná sa o falošného proroka. Pri týchto úvahách nezabudnime, že hovoríme o starozákonnej dobe, teda o dobe pred novozákonným zjavením (Židom 1:1).

Podľa Jeremiáša falošný prorok je ten, ktorý žije nemorálne (Jeremiáš 23:10-14) a ani v druhých nebuduje barieru proti hriechu (verš 17). Pravý prorok sa snaží zastaviť vplyv a šírenie hriechu a volá ľudí ku svätosti (verš 22).

Prorok Ezechiel v kapitolách 12 - 14 píše, že existujú proroci, ktorí sa riadia svojou vlastnou múdrosťou a nemajú slovo od Hospodina (13:2 a ďalej). Znakom týchto prorokov je ich zvesť: slovo o pokoji, krátkozraký optimizmus (13:1-16, verš 10!) a výroky, ktorým chýba morálny obsah - zarmucujú spravodlivých a povzbudzujú svojvoľníkov (verš 22). V protiklade týmto prorokom je prorok, ktorý poukazuje na ich hriechné srdce (14:4 a ďalšie). Pri starozákonných textoch treba byť opatrný pri štúdiu proroctiev o pokoji. Slovo o pokoji v niektorom okamžiku môže byť od Boha, avšak v každom prípade musí korešpondovať s duchom zjavenia daného v 2. Mojžišovej - tzn. pokoj môže prísť len vtedy, keď je naplnený Boží oprávnený nárok na poslušnosť a svätosť ľudu.³⁾

Keď píšeme o starozákonných *prorokoch* a *proroctvách*, musíme mať stále na pamäti, že pravý prorok tej doby je Bohom poverený, aby Izraelu pripomenul požiadavky mojžišovskej zmluvy.

Poznámky (A) a zdroje (1-3)

A) Takým bol Balám (4. Mojžišova 2:17-18) a Saul (1. Samuelova 19:23); porovnaj: Kaifáš (Ján 11:51).

1) Erik Sauer, *Svtání spási sveta*, str. 123-128

2) Zdroj 1) str. 128.

3) J. D. Douglas(vedúci redaktor), *Nový biblický slovník*, Návrat domů, Praha 2017; heslo: *Proroctví, Proroci*

Prechod na ďalší diel: Proroctvá – všeobecná charakteristika

Prechod na úvodnú stránku - [Úvod](#)

Prechod na články z priečinka [Posledné časy](#)

Prechod na [Najnovšie články](#) na stránke

Umiestené: 21. augusta 2025